

θρήνησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ θεοῦ· ἀλλ' εἶναι ἀπ' ἐτέρου ἀληθές, ὅτι ὁ πλήρης ἐλπίδων οὗτος νέος, ἀνακυκλῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τὰ νέα σχέδια καὶ ὀνειροπολῶν τὰς μελλούσας ἐλπίδας, ἡσθάνετο αὖν τῷ βαρεῖ πένθει καὶ χαράν τινα μελαγχολικὴν.

— Ὅλα ὅμως αὐτὰ θὰ τὰ χρεωστῶ εἰς τὸν καλὸν μου θεῖον, ἐψιθύριζεν ἐκάστοτε, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπληροῦντο δακρύων.

Ἄς προσθέσωμεν δέ, ὅτι τὴν ἀπώλειαν τοῦ θεοῦ ἀπὸ τίνος χρόνου ἤρξατο ἀναπληροῦν, καὶ πρὶν μὲν τοῦ θανάτου, ἰδίᾳ δὲ μετ' αὐτόν, νέον αἶσθημα, ἄγνωστον πρότερον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ καλλιτέχνου.

Τούτου τὴν γέννησιν καὶ βλάστησιν θὰ διηγηθῶμεν ἐν ἐπομένῳ κεφαλαίῳ, παρακαλοῦντες τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν νὰκολουθήσωσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐμενείας τὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας μας.

Ζ'

Ἡ Φιλιππόπολις — πρῶτον ἦδη, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἀναφέρομεν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἐν ἣ ἡ ἱστορία αὕτη ἔχει χώραν, ἀγνοοῦμεν δέ, ἂν πρέπη νὰ ζητήσωμεν ἐπὶ τούτῳ συγγνώμην παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν — εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λόφων, ἐξ οὗ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πλὴν τῶν ὀνομάτων Φιλιππόπολις, ἀπὸ τοῦ κτίσαντος αὐτὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, Πονηρούπολις, ἐκ τῶν πρώτων αὐτῆς κατοίκων, τῶν καταλαβόντων τὰς ἱερὰς γαίας τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Φωκέων, οὗς, ὡς λέγεται, ὁ Φίλιππος συνώκισεν ἐν Φιλιπποπόλει, ὀνομάζετο καὶ Τριποντίουμ.

Ἄμα τῇ κατακτῆσει αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀσμανιδῶν, οἱ νικηταί, ὡς ἦν ἐπόμενον, κατέλαβον τὰς ὠραιότερας αὐτῆς τοποθεσίας, καὶ δὴ καὶ τοὺς λόφους. Ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ ἀρειμάνιον πνεῦμα, τὸ ὀδηγοῦν ἄλλοτε τοὺς Μουσουλμάνους εἰς τὴν νίκην, ἤρξατο ἐκλείπον, καὶ ἡ συνήθης τοῖς Ἀνατολίταις νάρκη καταλαμβάνουσα αὐτούς.

Λαὸς πολεμικὸς καὶ μάχιμος, ὡς οἱ Τούρκοι, εἶπετο ὅτι ἀπεστρέφετο τὰ εἰρηνικά ἔργα, τάχιστα δέ, ἀμελήσας τὰ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κατακτῆσεων, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ, κατελήφθη ὑπὸ πενίας.

Ἀπ' ἐναντίας τὰ λοιπὰ φύλα, καὶ ἰδίως τὸ ἡμέτερον, ἐργαζόμενα ἐκέρδαινον, καίπερ καθ' ἐκάστην ἐκμυζούμενα καὶ ἐπιβλεπόμενα ὑπὸ τῶν κρατούντων.

Ἀναγκαίᾳ συνέπειᾳ τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρξεν ἡ κατ'ὀλίγον ἀποχώρησις τῶν Τούρκων ἀπὸ τῶν θέσεων ἐκείνων καὶ

ἡ ἐν αὐταῖς ἀνεπαίσθητος ἐγκαθίδρυσις τῶν ἡμετέρων.

Ἐν τούτοις ὁλόκληρος σχεδὸν συνοικία ἔμενεν ἐτι ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ τῆς πόλεως, ἀποτελουμένη ἐξ ἀθλίων οἰκίσκων, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Τούρκους. Ἡ κατὰ τὸ 1846 ὅμως ἐπελθοῦσα μεγάλη πυρκαϊά, ἦν μετὰ φρίκης ἀναμιμνήσκονται ἐτι οἱ κάτοικοι, κατέστρεψεν αὐτὴν ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ἦδη ἀντὶ τῶν ἐτοιμορρόπων παραπηγμάτων, ὠκοδόμῃται μεγαλοπρεπεῖς καὶ κομψαὶ οἰκίαι.

Μόνον ναὸς τις τουρκικὸς — μεμλιχανῆ — διασωθεὶς ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐκ θαύματος, ὡς γειτονεῦν τῷ χριστιανικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου — καθάπερ ἱστορεῖ παράδοσις τις, φερομένη εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ — μένει οἶονε διαμαρτυρούμενος κατὰ τῆς νωθρότητος καὶ ἀκηδεΐας τῶν υἱῶν τοῦ Προφήτου, καταλιπόντων τοῖς ἄλλοτε δούλοις τὰς τερπνάς καὶ ὑγιεινάς συνοικίας καὶ καταφυγόντων εἰς τὰς νῦν ὑπ' αὐτῶν κατοικουμένας..

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω παράδοσις ἔχει ὡς ἑξῆς.

Τὸ πῦρ, βοηθούμενον ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου, ἐμαίνετο ἀδιακόπως φρικαλέον καὶ φοβερόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετεδίδετο ἀπὸ συνοικίας εἰς συνοικίαν, ὅπερ παρέσχεν εἰς πολλοὺς ἀφορμὴν νὰ πιστεύσωσιν — οὐχὶ ἀδίκως ἴσως — ὅτι χεῖρες ἐχθρिकाί, πιθανῶς Τούρκων, ἐρρίπτον αὐτὸ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀταξίας, τῆς συγχύσεως, τοῦ θορύβου καὶ τοῦ τρόμου, ὅστις ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν.

Εἶχεν ἦδη μεταβληθῇ εἰς τέφραν ἅπανσα ἡ ἀγορὰ καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες συνοικίαι· ὀλίγον ἐτι, καὶ τὸ πῦρ θὰ μετεδίδετο εἰς τοὺς γειτνιαζοντας ναοὺς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Μωάμεθ.

Ὅτε — θαῦμα ἀληθές! — ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐξέδραμον πετῶσαι τρεῖς χρυσαὶ περιστεραί — αἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου — αἵτινες, ἀφοῦ ἔκαμον περιστροφάς τινας περὶ τὰς ἐπαπειλούσας τοὺς δύο ναοὺς φλόγας, ἐκάθισαν, αἱ μὲν δύο ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῶν Χριστιανῶν, ἡ δὲ τρίτη ἐπὶ τοῦ τῶν Μουσουλμάνων.

Αἶφνης ὁ ἄνεμος ἐκόπασεν, αἱ φλόγες κατέπεσον, καὶ οἱ δύο ναοὶ μετὰ τῆς λοιπῆς πόλεως ἐσώθησαν, διαφυγόντες τὸν ἐπικείμενον ὄλεθρον καὶ τὴν μεγάλην συμφορὰν!

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ πόλις παρίστα οἰκτρὸν θέαμα, καέντος τοῦ τρίτου αὐτῆς, ἄστεγοι δὲ ἔμειναν πλεῖστα οἰκογένειαι, πτωχαί, γυμναὶ καὶ τῶν πέντων ἐστερημέναι.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ νύξ ἐκείνη φοβεράς καὶ ἀνεξίτηλός· κατέλιπεν ἀναμνήσεις,

ἡ πυρκαϊὰ ὀνομάσθη μεγάλη — *μεγάλο γιαγκίνι* — ἐτι δὲ καὶ νῦν τὸ ἔτος ἐκείνη χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ ὀρίζη τὰς ἐποχὰς καὶ χρονολογίας.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅτε ἤμην παιδίον καὶ συχνάκις ἠνώχλουν τὴν μητέρα μου ζητῶν νὰ μάθω ποίαν ἡλικίαν εἶχον, κατὰ τὴν ἑξὶν τῶν μικρῶν, τῶν ἐπιθυμούντων νὰ *μεγαλώσουν*, χωρὶς νὰ γινώσκωσιν ὁποῖαν κατάραν καθ' ἑαυτῶν ἀπευθύνουσιν, εὐχόμενοι ταχέως νὰ γείνωσιν ἄνδρες, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἡ ἀγαπητὴ μήτηρ μοὶ ἔλεγε:

— Ἐγεννήθης, παιδί μου, τρεῖς χρόνια μετὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν.

Οὕτως ὀρίζουσα τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεώς μου.

Ἐκτὸς τῶν τριῶν λόφων, ἐφ' ὧν ἦτο ἡ ἀκρόπολις, πολὺ πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς πόλεως, ἦτις ἐσεται τὸ θέμα ἄλλου βιβλίου ἡμῶν, ὑπάρχουσι τρεῖς ἄλλοι.

Εἷς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῇ κορυφῇ καίται τὸ ὠρολόγιον τῆς πόλεως, ἐξ οὗ οὗτος λαμβάνει καὶ τὸ ὄνομα, καλούμενος *λόφος τοῦ ὠρολογίου*, *Καμπάνα* — Σατ-τεπέ. — Τὸ ὠρολόγιον τοῦτο εἶναι λείψανον βυζαντινόν, ὡς ἀποδεικνύει ὁ ἐν αὐτῷ ἀνάγλυφος Σταυρός.

Ἄλλος, οὗτινος τὸ ἀνατολικὸν μέρος εἶναι ἀμπελών καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τοῦς πρόποδας ὑπάρχει τουρκικὸν νεκραταφεῖον, *Κρηνίς*, παρ' ἀρχαίοις ὀνομαζόμενος ἐκ πηγῆς ἀειρρόου, ὑπαρχούσης ἐν αὐτῷ, νῦν δὲ *Μπουναρτζίκ*, — ὀνομασία τουρκικὴ σημαίνουσα ὅ,τι καὶ ἡ ἑλληνικὴ.

Ὁ λόφος οὗτος εἶναι κατὰ τοῦτο ἀξισημεῖος, ὅτι ἐν τῇ κορυφῇ αὐτοῦ ἐπὶ πέτρας ἢ μᾶλλον ἐπὶ βράχου ὑπῆρχεν ἐγκειχαράγμενη ἑλληνικὴ ἐπιγραφή, δυσανάγνωστος ἕνεκα τῆς ἀρχαιότητος, ἐν ἣ καθαρῶς ἀναγινώσκειται μόνον ἡ λέξις *Ἡρακλῆς*. Λέγω δὲ ὑπῆρχεν, διότι ἀγνοῶ, ἂν ἐτι ὑπάρχη. Ἐπειδὴ οἱ ἀποφασίσαντες νὰ ἐκσλαβίσωσι τὴν ἑλληνικωτάτην ταύτην πόλιν ἐξαλείψουσι πᾶν τοιοῦτον ἶχνος, μαρτυροῦν περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς, μηδὲ τοῦ ὀνόματος φεισθέντες, ὅπερ ἀπὸ Φιλίππου πόλεως εἰς *Πλοῦδιν-Γκράδ* καὶ *Πλώβδιφ* μετέτρεψαν!

(Ἐπεται συνέχεια)

Α. ΕΝΥΑΛΗΣ.

Ο ΑΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

(ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ)

δ π δ

ΓΕΩΡ. Α. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Πόσον ἀγαπῶ τὰς δημοτικὰς παραδόσεις! Ἐκεῖ διακρίνω τοὺς παλμούς

μου, ένθυμούμαι τὰ παιδικά μου όνειρα.

Εύρέθητε ποτέ έν άγροτική έστία εις έσπέραν καθ' ήν ό βορρᾶς στενάζει, παίζει τήν άλλόκοτον εκείνην συναυλίαν μέ τās κυπαρίσσους του χωρικού νεκροταφείου; τόν συριγμόν μέ τήν ύπομέλαιναν καπνοδόχην του λευκού οίκίσκου; του οίκίσκου μέ τόν θάλλοντα κήπον, μέ τήν πρασίνην κληματίδα του, μέ τό πυκνόν βρύον τό καλύπτον τὰ λίθινα έξω θρονία του, μέ τάνθη της παρθένου επί του παραθύρου;

Ω! τὰ πάντα εκεί είναι λαμπρά, όλα εὐωδία! Εκεί ή εὐτυχία κατοικεί.

Εκεί δέν θνήσκουσιν οι άνθρωποι, ό θάνατος λυπείται τήν μεγάλην χλόην του νεκροταφείου και δέν νεκρόνει· διότι θάνοιγῃ τάφος, διότι ή άξίνη θά πέσῃ, και ή άπάτητος, ή παρθένος, ή μεγάλη του χλόη θά κλίνη.

Βλέπετε τὰ τρελλά εκείνα μέ τους δροσερούς γελωτάς των; Τὰ χείλη των έπλάσθησαν διά τό μειδίαμα, και τὰ στήθη των είναι φωλεά έν ή διέρχονται τόν βίον ως έν μνηι μέλιτος, ή άθιωότης, ή εὐτυχία.

Είναι τὰ παιδιά του σχολείου του χωρίου.

Πηδῶσι, ρίπτουσι τās σάκκας των εις τόν άέρα... πλήν ίστανται. Νέφος βαθύ έπεινθηφόρησε τόν δύνοντα Φοίβον. Ο κύων ύλάκτησε και έπτηξεν έν τῇ όπῃ εκείνη κάτωθεν της πετρίνης κλίμακος. Αί όρνιθες κράζουσαι τινάσσονται άνωθέν του. Η γλαυξ έστέναξεν ύπό τήν ύποπράσινον εκείνην κεραμίδα. Τὰ στρουθία έπτερύγισαν ύπό τήν στέγην της προστάτιδος εκκλησίας, και τὰ παιδιά άπεχωρίσθησαν μέ τρομεράς εὐθύμους κραυγάς.

Η μήτηρ ήκουσε τήν ύλακῆν του μολοισσοῦ, τόν στεναγμόν της γλαυκός, τόν όξύν θόρυβον των παιδίων, και έδραμεν επί του παραθύρου....

Ο Βορρᾶς έπαιξε μέ τήν κόμην της.

Ο ούρανός ήρχισε πλέον νά θακρύῃ.

Και ή εὐθυμος μήτηρ εκράτησε τήν παλάμην μειδιῶσα, ήλθε σπεύδουσα εις τήν έστίαν, προσανάπτει φύγανα ξηρά, ρίπτει επάνω καυσόξυλα, και είτα επί τās λαμπούσας πυράς της έστίας καλεῖ τήν γείτονα και ρίπτουσι παχύτατον κορμόν δένδρου.

Είναι ή καλή εκείνη έποχή των μύθων.

Τὰ παιδιά άδουσι τήν βροχήν.

Ητο χειμών!

Είναι σκότος ήδη! Βρέχει έξω, ό βορρᾶς βρέμει, αί όδοί είναι ρύακες, και ή μικρά πεδιάς του χωρίου παρωδεῖ ωραίαν λίμνην.

Ω! άς βρέχει έξω.

Ημεῖς άς σπεύσωμεν εις τήν θερμήν εκείνην έστίαν.

Διατί τὰ παιδιά ρίπτουσι άνυπόμο-

να βλέμματα επί της καλής γραίας άφινούσης νά πλέῃ επί των χειλέων της μειδιάμα τι άρρήτον; — έχει και μικράν τινα γλυκεῖαν πονηρίαν — επί του άριστεροῦ μέρους της ζώνης της στηρίζεται Ηλακάτη, οι δάκτυλοι της μιᾶς χειρός στρέφουσι τό έριον, ή δε δεξιά περιστρέφει τήν άτρακτον, και ή άτρακτος σχηματίζει μικρόν κώνον επί της αἰθάλης.

Η γραία εκείνη είναι ή μάμμη, τὰ παιδιά οι έγγονοί της, ό γηραιός εκείνος πατριάρχης ό πάππος, ό πατήρ... εκείνος, εκείνη ή μήτηρ.

Αποκαλύφθητε ένώπιον της εὐτυχούς εικόνας.

Ω εἰκών, του παιδικοῦ μου βίου!

Εύρέθητε λοιπόν ποτέ έν άγρότιδι τοιαύτη έστία; ήκούσατε της μάμμης τους γλυκεῖς εκείνους μύθους; της βουκολίδος της ξανθῆς τους άγνους ως πναήν άγγέλων έρωτας;

Παιδίον άνέγνωσα τόν Όμηρον εις τὰ χείλη της μάμμης μου, και επί των άγνων βουκολίδων της πατρίδος μου έχαιρέτισα τὰ εἰδύλλια του Θεοκρίτου. Τὰ βλέφαρά μου έβάρυναν ό Μορφεύς της μέσης νυκτός και, λέγε, λέγε, μάμμη μου καλή, ένα μύθον άκόμη, ελάλουν διψῶντα τὰ χείλη!

Είναι αληθώς ωραῖοι αὐτοί οι μύθοι ή έπειδή τους είπεν ή μάμμη, ή έπειδή μάς έδουκάλισαν τήν καλήν εκείνην ήλικίαν του βρεφικοῦ μειδιάματος μάς είναι προσφιλεῖς;

Δέν γνωρίζω.

Αλλ' όταν τους ένθυμούμαι και άναπολῶ τήν γοήτιδα εἰκόνα του παιδικοῦ μου βίου, ω! ποῖα ήδύτης συγκινεῖ τὰ στήθη μου!...

Επόθουν ένα μύθον τοιοῦτον νά μεταφέρω επί του λευκοῦ αὐτοῦ χάρτου.

Παιδίον, τόν ήκουσα εκ των χειλέων της μάμμης μου. Εφηβος, είδον τήν λίμνην της μυθικής ταύτης παραδόσεως και ό φέρων όδηγός τό νοσταλγοῦν παιδίον εις τās κλιτύας προσφιλοῦς ύψώματος, όπου κεῖται τό χωρίον της γεννήσεώς του, ύπό τό ωχρόν της Φοίβης φέγγος έπαυσε τό άσμα, και δεικνύων τήν μικράν εκείνην λεκάνην, τήν λίμνην εκείνην εις τās όχθας της όποιᾶς τό άγριον σέλιον ύψηλόν ως κάλαμος άνθει:

«Βλέπεις, μοι λέγει, τό παραχῶδες αὐτό νερόν; Έδῶ...»

Και ήκουσα ως έν όνείρῳ τήν φωνήν του όδηγοῦ νά τάρασσῃ τήν σιγήν της βαθείας νυκτός. Έδιηγείτο τήν παράδοσιν ήν νήπιον σχεδόν ήλουσα. Διάλειμμα ήν ό κροταλισμός της μάστιγος επί των νώτων του ίππου.

Επόθουν τήν παράδοσιν ταύτην νά χύσω επί του χάρτου εις τήν αὐδήν της καλής μου μάμμης. Πλήν, φεῦ! σήμερον δέν φέρουν φλοκάταν, φοροῦσι

χειρίδας. Έγώ όμως γράφω μέ γυμνήν τήν χεῖρα.

Θάρσῃ; — άγνοῶ.

Αλλ' άν τήν ήκούετε ὅπως τήν ήκουσα, άν είχε δεσμόν τινα μετά της παιδικῆς σας ήλικίας... ω, πῶς θά σας εκάλει, τί γλυκεῖας άναπολήσεις θά φύπνωττεν ή παράδοσις αὐτή...

Ο ΑΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

I

Επί της ωραίας νήσου του Πέλοπος ή κοίλη κεῖται Λακεδαιμόνων, μέ τό εὐώδες εκείνο πεδίον, όπου λεμονέα άνθει και χρυσομηλέα, μέ τόν ήρεμον Εὐρώταν εις τās όχθας του όποιου ή δάφνη θάλλει και ό κύκνος ζπαιζεν, ή Λήδα έλούετο και έγεννᾶτο ή Τυνδαρίς Έλένη και ό Πολυδεύκης, τέκνα του Θεοῦ Κύκνου, μέ τους καλάμους του καλοῦ Κιακέωνος όπου ό Βρασιδάς ποτέ θά έστρωννύετο, μέ τόν βαρύν, τόν πολύν Ταύγετον....

Εις τās πλευράς εὐρέθητε ποτέ του Ταυγέτου υπό χλοάζον σίασμα παρθενικῆς αἰγείρου; Εις βεμβασμούς έδύσατε, μετά παλμοῦ άπλείτου τένάκρουσμάκρουόμενοι του μαγικοῦ μορμούρου, όν κρούει εις τὰ ὀστά σας εις τόκισμα φλοισβίζον ό ρύαξ μέ τους κάλακας ήρέμως καλλαρύζων;

Η αῦρα σας έβρίσκειν εκεί που ήπλωμένους μέ δρόσον της άνοιξεως, μέ φίλημα Μαῖου; και ένθουσι, ώσφράνθητε ζεφύρους μυρωμένους εκ του εὐώδους πνέοντος Λακωνικοῦ πεδίου; ω μοῦσα, φέρε μ' εις τήν γῆν ήτις τήν δάφνην [τρίσει: τήν στέφουσαν μ' άμάρυντα τόν Φοῖβον κ' Α- [ρην στέφη!]

Τοιαῦτα ποτέ ή γραφίς μου έχάρασεν εις άνάμνησιν του γηραιοῦ Ταυγέτου, ποθαῦσα νά ψάλλῃ Ιστορίαν ένός άετοῦ του.

(Ακολουθεῖ)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΟΥ

Εξ όλων των έθνων της Εὐρώπης ή Γερμανία δύναται νά καυχᾶται ότι έδημοσίευσε πρώτη έφημερίδας· διότι έν τῇ «Correspondenzen» έφημερίδι Γερμανικῇ άναφέρεται ή άνακάλυψις της Αμερικῆς, σῶμα δ' άρχαιότατον αὐτῆς εύρισκόμενον έν τῇ Βιβλιοθήκῃ της Λειψίας φέρει χρονολογίαν τό 1494.

Μετά τήν Γερμανίαν δυνάμεθα νά κατατάξωμεν τήν Ιταλίαν, διότι έν Βενετίᾳ έδημοσιεύετο κατά τὰ μέσα του ΙΣΤ' αἰῶνος ή έφημερίς «Notizie Scritte», έν τῇ όποιᾳ περιγράφεται ό μεταξὺ Βενετῶν και Τούρκων πόλεμος,